

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:

Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.

Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Întemeietorul foi:

Dr. E. Dăianu.

Christos a înviat!

—o—

Păgâni din lumea nouă, ce blăstămați mereu,
Sdrobitul vostru suflet, în neagra-i reverie
Nu vede oare firea din slavă cum re 'nvie,
Și nu-l pătrunde taina nădejzii 'n veșnicie?
Ori a murit, truditul, în jalba lui pustie,
Ori v'ăți perdut credința, uitați de Dumnezeu?!

Voi, cei robiți de patimi, cu gându 'ntunecat,
Voi nu 'nțelegeți rostul vieții viitoare...
— Lăsați sumeața lume, veninul ei vă omoare;
Vă plâng de milă frații; perirea voastră-i doare.
— Azi neamul vostru jalnic cinstește sărbătoare
Și-și zice cu credință: »Christos a înviat!«

Vedeți voi Casa Sfântă, străvechii ei păreți,
Ce ascunde multă jale; vechimea ei ne spune
De un neam trezit în lacrimi și 'nsfântă rugăciune;
Părinții-vă-n obidă, striviți de-amărăciune
Au preamărit în rugă cereasca ei minune,
Dar voi, — voi epigonii, voi Dumnezeu n'aveți??

Azi chinul tot și-amarul de veacuri îndurat
 Se perde 'n bucurie și 'n dragostea ferbinte,
 Ce leagă neamul vostru de veșnicul Părinte. —
 Voi nu sunteți vlăstarii norodului cuminte?
 Voi fala lui nu știți? El însuși vă desminte
 Când tremură și cântă: »Christos a înviat!«

Străbunii voștri din veacuri știau mai mult ca voi;
 Smeriți, cu zor în fapte, cu dragoste de frate,
 Cu crucea și cu spada din moși-strămoși păstrate
 Și-au apărat și legea și sfânta lor dreptate...
 Voinici, — dar cu credință în suflete curate,
 Au izbutit să 'nfrângă: urgie și nevoi!

Dar să curmăm povestea... e tristă și-i păcat
 Să pângărim prin trânsa un neam robit, ce n'are
 Decât oțele 'n brațe și 'n pept dureri amare...
 O, voi, cari rideți astăzi, din crunta lui sudoare,
 Dar nu-i cinstiți nici lege, nici sfântă sărbătoare,
 — Grijiiți, să nu-și resbune: Christos cel înviat!!

Ion Roșioru.

Epoca colonizării Sașilor în Ardeal.

— Studiu archeologic-istoric —

Pentru trecutul neamului nostru este de mare însemnătate istorică aceasta epocă uitată, aproape perdată în întunecul vremurilor!

S'au ocupat până acum de istoria acelor timpuri cu deosebire scriitorii sași, cari ni-o espun, firește, după gustul lor, așa cum ei doresc să fi

Învierea.

fost și, durere, sau acceptat chiar și în lumea științifică multe din părerile lor false. Ei știu să ne vorbească despre Ardeal, ca despre un deșert espus prădăciunilor continue din partea Cumanilor; despre războinici eroi, strămoșii lor, și faptele de vitejie săvârșite de aceștia; despre transplantarea culturii apusene, săvârșită de dâșii

în țara noastră orientală în timpurile acelea și despre alte absurdități, ca acestea.

Ear despre noi afirmă, că pe timpul, când au fost colonizați ei aici, nici nu existam în aceasta țară, cu toate că documentele lor cele mai vechi ne cunosc.¹⁾

Vom face deci, în cele următoare, o modestă încercare de a ne reconstrui, pe baze de date istorice și tradiții cunoscute, cea ce ni-s'a conservat din acele timpuri, apoi cu ajutoriul unor *conjecturi bazate* pe indicațiuni arheologice și toponimice, vom arăta împrejurările din Ardeal și ostul Ungariei înainte de venirea Sașilor.

Nu mai avem lipsă de multe argumente, pentruca să dovedim tuturor contrariilor *continuității noastre*, că elementul *roman*, începând din secolul al treilea, s'a conservat adăpostit pe teritoriul semicercului carpatin, dela Dunăre până la izvoarele Tisei, precum și în interiorul, în mare parte muntos și păduros al acelu semicerc. Numai șesurile și văile mai largi le-au stăpânit, cu întreruperi, toate popoarele aduse de valurile migrațiunii neamurilor până la venirea Ungurilor.²⁾

Pe acest teritor sau format cele mai vechi state, organizate specific românește, purtând numiri de »voivodate« și »ducate.«

Despre existența statelor acestora, înainte de venirea Ungurilor nu avem date istorice, dar cu toate acestea trebuie să le privim ca existente pe acel timp chiar și pe acele dintre ele, despre cari documentele istorice ne vorbesc, deși cu mai mulți

¹⁾ Teutsch und Firnhaber, Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens Wien 1857 P. 18.

²⁾ Observăm că centrul stăpânirii Hunilor, Avarilor, Gepizilor și probabil că și a altor neamuri stăpânitoare preste părți ale Ardealului, a fost întotdeauna în câmpiile Dunării și ale Tisei ungare.

secoli mai târziu, pe temeiul, că nu putem presupune, că doar Ungurii ar fi fondat înşişi state româneşti.

Statele româneşti, cari au existat înainte de venirea Ungurilor şi a căror numire istorică s'a conservat în documente ulterioare, ar fi astfel ducatele şi voivodatele următoare: *Maramureşul*, *Bihorul*, *Mureşana* (o parte a Bănătului de astăzi) *Amnaşul*, cu Hunedoara şi Haţegul, precum şi *Făgăraşul*. — La acestea mai adaugem cele 7 republici bănăţene, a căror întemeiere de asemenea se perde în întunericul timpurilor.

Afară de acestea au mai existat şi alte state româneşti, asupra cărora vom reveni în această scriere.

Din pricina greutăţilor comunicaţiunii, altfel impuse prin formaţiunea terenului, statele româneşti au fost număroase.

Spre finea secolului al IX-lea apare pe şesurile Dunării şi ale Tisei ultimul popor al migraţiunii: »Ungurii.«

Primelor cuceriri, ce ei le fac, stabilindu-se aci, cad jertfă o parte mai espusă dintre stăpânitorii români de pe teritoriul Ungariei, propriu zise. Izvoarele numai despre ducele Bihorului *Mânămoartă*,* şi despre ducele *Glad* al Bănătului ştiu să ne vorbească; este însă probabil că pe acelaş timp vor mai fi dispărut şi alţi stăpânitori români din Ung, Bereg şi Crasna, a căror amintire nu ni-s'a conservat.

Ungurii după stabilirea lor se simt mai mult atraşi spre Apusul, mai deschis şi mai bogat, decât spre Răsăritul păduros şi muntos. Deci ei fericesc cu invasiunile lor de pradă mai întâiu acele ţări apusene, cari fără întrerupere au avut

*) Menu-morut.

să sufere năvălirile lor, până când Germanii uniți le pun stavilă pe câmpia »Lech« (a. 955) odată pentru totdeauna.

Numai după înfrângerea aceasta groaznică încep Ungurii, mânați de instinctul conservării proprii, să se îngrijască de asigurarea teritoriului, pe care se așezară. Ei își întoarnă atunci armele spre Răsărit, încontra noastră, și cuceresc Mureșana ducelui *Achtum* și o parte a voivodatul Beiușului, ear apoi cele 7 republici bănățene precum și voivodatul Maramureșului ³⁾ constrânse fiind de împrejurări, recunosc supremația lor.

Prin aceste succese se încheie *prima* etapă a cuceririi țărilor românești de către Unguri.

Ajunși la limita vestică a Ardealului li-se impune și cucerirea acestei țări, care li-se păru indispensabilă pentru stăpânirea sigură a șesului Ungariei.

Indreptându-se deci în contra Ardealului cuceresc, prin arme și apucături, teritoriul limitat

³⁾ Faptul că voivozii români ai Maramureșului înainte de cearta cu regele Ungariei nu sunt amintiți, se poate explica cu cuvintele marelui reformator Melanchton: »Die Wallachen aber so lang sie unterthänig und gehorsam gewesen, hat man von ihnen nichts sonderliches zu sagen gewusst.«

Philippi Melanchthonis neue vollkommene Chronica. Frankfurt am Mayn 1569 IV. pag. 119.

S'a arătat de altă parte, că coloniile românești, a căror urme se pot constata în Galiția, au venit din Maramureș. (Ios. Lad. Pič: Über die Abstammung der Rumänen. Leipzig 1880.)

Un voivod al Maramureșului, anterior celor istorici, pare a fi fost »*Dominus Ioannes Ognads dux Valachiae*« al cărui nume sa conzervat într'o biserică de lângă *Lemberg*, cu adaosul că a murit acest domn la anul 1250. — T. Cipariu, Archiv pentru filologie și istorie. Blaj 1868 pag. 304.

Tot din Maramureș vor fi fost și coloniștii români din *Litvania* și *Liflanda*, despre cari ne vorbește Melanchton la locul citat.

prin Someşul-mic şi cel mare, unde stăpânea voivodul român cu scaunul la Gilău⁴⁾).

Continuative, în decurs de mai multe decenii, Ungurii încuibaţi odată în centrul grupului ţărişoarelor româneşti, găsesc mijloace de a împedeca o acţiune comună a aceloră în contra lor şi străbat în valea *Arieşului* şi dealungul poalelor munţilor apuseni, pe malul stâng al Mureşului în jos, cucerind acest teritor, din care o parte pare a fi stat sub stăpânirea voivodului de *Gilău*, iar restul sub cea a voivodului de *Beiuş*, pe care după cuceririle Ungurilor din prima etapă, presupunem, că s'a retras în munţi având scaunul, după toată probabilitatea, la Abrud⁵⁾).

Poporul românesc din acest ținut, în parte împins spre munţi, se stabileşte acolo⁶⁾, iar în parte trece Murăşul în Amnaş la fraţii săi.

Aci la bariera Murăşului încheie Ungurii a doua etapă de cucerire în Ardeal.

Timp îndelungat pare a fi fost Murăşul limita între Români şi Unguri⁷⁾, căci vedem centrala lor administrativă strămutată dela Dej la Alba-Iulia, Bălgărad, ca cel mai însămnat punct strategic,

⁴⁾ Anonymus Belae regis notarius, cap 26, face precum credem anachronism intenţionat.

⁵⁾ Teritorul munţilor apuseni cade numai spre finea secolului XIII în mâinile Ungurilor, căci în diplome anterioare nu ocură. Dovadă este şi biserica străveche, astăzi romano-catolică, din Abrud, care era împodobită pe din lăuntru cu picturi, purtând inscripţii slavone, pe care bază putem afirma, că aceea a fost biserică românească şi ştim că a trecut în proprietatea catolicilor numai la 1272.

(Bendorf und Hirschfeld. Bericht über eine archaeologisch-epigraphische Reise in Dacien. Wien, 1874 pag. 11—12).

⁶⁾ Pe harte vechi mai mari, în părţile acestea se văd indicate mii de case respirate dealungul văilor şi prin păduri peste toate dealurile.

⁷⁾ La această limite din acele timpuri pare a se referi cântecul:

»Murăş, Murăş, apă lină
Treci-mă 'n ţară străină«.

având în vedere apărarea limitei Murăşului şi continuarea cuceririlor spre ost⁸⁾).

Spre finele secolului al X-lea Ungurii asiguraţi în posesiunea malului drept al Murăşului, provăzut deja cu colonii dese din neamul lor, aduc oştiri număroase din Ungaria şi fac preparative mari de război în contra statului românesc dintre Murăş şi Carpaţi, la nord dela Târnava. La ocaziunea dată ei trec apa Murăşului şi înaintând pe văile Târnavelor, a Miraşului şi a Gurghiului spre ost, cuceresc acest teritor, ce pare a fi stat sub stăpânirea voivodului de Gurghiu. Apoi continuându-şi calea victorioasă cuceresc estremul punct de ost al Ardealului, cu scopul bine cumpănit de a diviza prin aceasta acţiune forţele elementului românesc în două grupuri: una la sud, şi una la nord, zădărnicip astfel ori ce eventualitate la cooperarea comună a Românilor în contra lor.

Aceasta expediţiune a Ungurilor în Ardeal a fost dintre toate, cele anterioare şi cele posterioare, cea mai intensivă şi mai puternică, luând în considerare estensiunea vastă a teritorului cucerit şi forţele de rezistenţă ale Românilor, potenţate prin aproape o sută de cetăţi şi castele, a căror urme se pot constata până în ziua de azi.

A căzut în urma acestei expediţiuni în mâinile Ungurilor voivodatul românesc al Gurghiului împreună cu castelul residenţiar al aceluia voevod⁹⁾ apoi teritorul munţilor Archita şi s'a terminat acel

⁸⁾ Atunci îşi va fi primit şi localitatea, care avea cea mai înşămnată poziţie tactică pe malul drept al Murăşului vis-a-vis de gura Târnavei, numirea sa de »Tövis« traducere verbală din românescul Spini, care este o comună românească dincolo de Murăş, lângă râul Târnava, a cărei numire slavonă ar înşămna româneşte *râul spinilor* şi care a tradus-o Goţii în limba lor prin »Kukuleu« (Kükülö).

⁹⁾ O urmă a aceluia voivodat o găsim în Archivul lui T. Cipariu. Blaj 1867 pag. 433.

resbel cu ocuparea platourilor din estremul ost al Ardealului, a Ciucurilor¹⁰).

Memoria acestei însemnate expediţiuni s'a perdut prin intenţia Anonymului şi a următorilor lui cronişti şi scriitori, cari îşi dau nizuinţa de a deriva originea Săcuilor dela Hunii refugiaţi*)

Ungurii apreciind corect însemnătatea poziţiei teritorului ocupat în estremul ost al Ardealului şi în convingerea, că dela conzervarea aceluia depinde soarta lor în Ardeal, şi în urmare şi în Ungaria, au alungat pe locuitorii originari din aceste părţi şi le-au împopulat cu număroşi colonişti-ostaşi simbriaşi, de neamul lor, pe a căror urmaşi îi găsim astăzi pe acelaş teritor, purtând numele de Săcui.

(Va urma)

Din păcatele noastre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Foile ne aduc zilnic veşti despre adunări populare ţinute pentru mântuirea limbei şi fiinţei noastre de neam*).

În inimile milioanei de ţărani clăcaşi, obidiţi, înfrăţiţi cu glia, s'a trezit şi se deslăunţueşte cu o putere năprasnică toată mândria încătuşată şi înăduşită de dispreţul şi desconsiderarea tuturor »puternicilor«, cari s'au perândat de zeci de ani, începând dela cei din fotelele ministeriale până la ultimul scriitoraş din cutare cancelarie notarială. De pe buzele arse, în locul suspinelor şi al doinelor, cari resunau pe plaiurile şi munţii acestui Ardeal, ca un jalnic cântec de îngropare, zboară astăzi cuvântul îndârjit al protestării şi nemulţămirii.

E strălucită sărbarea de înfrăţire a sufletelor tuturor, cari fac parte din neamul acesta, fără deosebire de credinţă şi clasă socială, o sărbătoare, în care trebuesc părăsite toate »grijile

¹⁰) Numirea localităţii de astăzi »Csik-Szentkirály« din Ciucul de jos ne indică timpul, când Ungurii încă nu aveau un aldoilea rege canonicizat, deci timpul primului lor rege Stefan.

*) Teorie părăsită azi şi de bărbaţii de ştiinţă ai Ungurilor. Red.

*) Articolul s'a scris înainte cu vre-o 3—4 săptămâni. Red.

lumești», în care trebuie să stăm cu sufletul cinstit, pătrunși de cea mai curată iubire de noi înșine, cu aceleași năcazuri, cu aceleași aspirații și pe cari ne amenință aceeaș mână. O sărbătoare, în fine, dela prăsnuirea cinstită sau necinstită a căreia atârnă fericirea sau nefericirea noastră.

În zilele acestea de făurire a viitorului nostru, așa im-presie slabă fac certele ivite pe o temă încălecată de sute și mii de ori aproape de două veacuri. Sunt certele confesionale.

Trecând peste faptul, că »Revista teologică« nu a avut fericirea să primească dela început salutul »Unirei«¹⁾ din Blaj, pentrucă, mă rog, apare la Sibiiu, ne vom opri la discuțiile ivite între »Lupta« și »Unireă«. (Peste cazul »Apelului« cu schimbarea firmei trecem acum, fiindcă »Unirea« l'a trecut ușor)

Membrii capitlului din Lugoj n'au voit să ia parte la alegerea d-lui G. Popoviciu. Au făcut foarte rău și e trist, când vezi alergând mulțimea de oameni năcăjiți și amăriți, din de-părtări mari, între sudalmile și supraveghierea neomenească a jandarmilor, când vezi, că această mulțime tremură afară în frig, toată ziua flământă, ca să poată trimite în dieta țării pe acela, care-i înțelege năcazurile și nedreptățile, pe cari le su-fere, pe când oamenii din locul alegerii, cari trebuie să fie în frunte, stau acasă. »Lupta« însă în loc să însemne simplu faptul zice: nu mă rabdă inima, să nu spun, că biserica gr.-cat. s'a purtat foarte slab²⁾.

Biserica gr.-cat. s'a purtat slab?

Correspondentul »Luptei« ca om cinstit și obiectiv n'ar trebui să aibă nimic cu această biserică. S'a purtat slab cu-tare și cutare ca român, ca om, care nu și-a făcut datorința, care a stat nepăsător atunci, când inimile sutelor de țărani sângerău de frica învingerii. Că domnii aceia sunt catolici sau necatolici, nu ne privește și nu-l privește nici pe d-l co-respondent al numitului ziar.

»Unirea« ca să mântuie cinstea bisericei unite în Nr. 14 pag. 128 îi aruncă »Luptei« în față: »uită, (Lupta) că la adu-narea dela Abrud au vorbit singuri trei preoți uniți..., uită că la adunarea dela Alba-Iulia au vorbit poporul numai preoți uniți în vreme ce protopopul neunit al Bălgradului sta perdut în mulțime.« Deci: »Voi uniții sunteți slabi« de dincolo se răspunde: »Voi neuniții sunteți și mai slabi.«

Dacă a greșit »Lupta« ca un ziar tinăr — cum zice »Unirea« — n'ar fi trebuit să greșască această din urmă, ca

1) Vezi nr. 13, pag. 123.

2) Cuvintele ultime sunt subtrase de »Lupta«.

una mai bătrână, care din experiență știe unde duc astfel de greșeli. »Lupta« ca să nu se dea învinsă răspunde în Nr. 7 și ne-am trezi că va continua și »Unirea« și iată-ne ajunși să cântăm iarăși pe vechea coardă a slăbiciunilor număr de număr până în... dulce infinitum.

Și acum să întrebăm: cu ce scop se fac acestea? Cred D-lor că improșcând cu noroiu în fața confesiunilor ne fericim, ajungem la ceva? La ce am ajuns cu certele de până acum? Răspundeți, voi, cari toate slăbiciunile cutărui bărbat unit sau neunit le aruncați în fața respectivelor biserici!

Biserica gr.-or. e de vină că D-l Teculescu nu a vorbit la adunarea dela Bălgrad? Sau e de vină cea gr.-cat. că nu au mers cei din Lugoj la alegere?

Da, continuați numai D-lor, că chiar acum avem mare lipsă de certe confesionale, aruncați-vă unul altuia în față slăbiciunile, dați numai în biserici și așteptați liniștiți, cauza română va — câștiga.

Iustin Volbură.

P. Nicolae Nilles.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În 30 Ian. n. 1907 a murit la Innsbruck, în etate de 79 ani, părintele iezuit Nicolae Nilles. Viața și activitatea lui ne interesează și pe noi, Români, și fiindcă până acum în nici o foaie românească nu s'a scris mai pe larg despre el socotesc a nu fi lucru de prisos, să dăm aici unele informații mai amănunțite despre cinstitul bărbat de știință.

Născut în Luxemburg, la an. 1828, tinerul Nilles s'a făcut cleric mirean și ca atare a absolvat la Roma studii teologice, filozofice și dreptul canonic. Între anii 1853—8 a slujit ca preot de mir, în țeara sa; în 1858 a intrat în ordul Iezuiților. Deja în anul următor îl aflăm la Univerzitatea din Innsbruck, unde funcționa ca profesor, până la vârsta de 70 ani, când în urma legilor din Austria, a trebuit să se retragă în penzie. A mai fost pe lângă acea, harnic conducător al celebrului institut teologic din Innsbruck, la care focalar de înaltă cultură bisericească nu ar strica, să avem și noi, Români, vre-un cleric, în creștere.

Deja ca preot tiner a edat Nilles mai multe scrieri populare. Ca profesor a devenit apoi unul dintre cei mai mari învățați în specialitatea sa. A scris opuri multe, din sfera liturgice, istoriei și dreptului bisericesc.

Pe noi, Românii ne interesează mai ales opul sistematic: Kalendarium Manuale utriusque ecclēsiæ or. et occ. (Calendarul manual al ambelor biserici, orientală și occidentală), edat în 3 volume mari. Volumul I. și II. e mai mult de interes liturgico-dogmatic; se ocupă în ele de toate zilele și sărbătorile anului nostru bisericesc, mișcătoare și nemișcătoare. În cartea aceasta Nilles a deobligat în mod nesous, biserica românească, prin acea, că ni-a dat o privire sistematică, pe baza științelor istorico-dogmatice, asupra anului nostru bisericesc. Nu știm, frații noștri gr.-orientali folosescu-se de el, dar episcopii noștri uniți au recomandat cu toată căldura Calendarul lui Nilles, iar din partea protestanților profesorul Harnack i-a făcut o critică cum se poate mai elogioasă în »Theol. Litteraturzeitung«

Volumul III al Calendarului are subiect separat și poartă titlul: Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani. Cartea aceasta vrea să dea o istorie a tuturor bisericilor unite, din țara aceasta (români, sârbi, ruteni); în mare parte însă nu e, decât o istorie completă a bisericii românești, unite cu Roma.

Părintele Nilles a scormonit multe arhive din diferite biblioteci, pe cari le-a cercetat în Italia, mai ales Roma, Austria, Ungaria, Transilvania, Croația. Pe lângă dnii Bunea și Iorga, lui avem să-i mulțămim, că azi avem o istorie adevărată a Unirii noastre cu biserica Romei. El a scos la lumină multe date, referitoare la istoria bisericii și națiunii noastre, cari până aci erau cu totul necunoscute. E interesant a ceti paginile, altcum mărunț tipărite, ale cărții învățatului iezuit. Ce interesant e de pildă a ceti, că pe la anii 1717—21 în procesiunea dela Joia-Verde din Alba-Iulia luau parte și preoți români, cetind evangelia românește și copii cântând cântece în dulce limba noastră; azi cât năcaz e pentru așa ceva! (s'au schimbat raporturile peste tot! Red.) La introducerea episcopului latin din Alba-Iulia (1716) au luat parte și vre-o 200 preoți români, salutându-l în limba noastră. Foametea din 1717 e descrisă pe pp. 456—9. La pag. 616 aflăm, pentru ce se chiamă gr.-orientalii și azi »cei noi«, iar uniții »cei vechi?« Sunt interesante și locurile, în cari se dau descrierile contemporanilor, despre ignoranța clerului și poporului român în cele religioase,

Dar ce mă ocup eu de Symbolae-le lui Nilles? Cine n'ar fi auzit de ele? Nu este un istoric român mai nou, care, să nu se provoace la ele. Nu așa însă cu alt op al lui Nilles,

care ne interesează pe noi: De principe I. Stephano Voivoda Moldaviae, 1885. Ori unde ceteşti elencul opurilor P. Nilles, afli aceste opuri: Symbolae și De P. I. Stephano, ca opuri separate (aşa și în Enciclopedia Română), deși acest din urmă nu e alta, decât edarea separată a paginilor 978—1008 din Symbolae.

Deja la pag. 306 a Symbolae-lor, unde discută faimoasa diplomă Leopoldină, zice Nilles: »noi, cari scriem acestea, la marginea monarhiei, în Tirolul îndepărtat, noi nu suntem dușmani ai vrednicului popor românesc, ci suntem cu deosebită conziderație față de el, o soarte mai bună și tot binele dorindu-i, din bunul nostru Oraș Oeniponte (Innsbruck), unde de sute de ani este slăvită pomenirea Voivozilor Moldovlahiei...« și tot acolo, în notă, promite, că despre Voivozii Petru († 1594) și fiul lui, Stefan († 1602), cari din ospitalitatea împăratului Austriei au trăit și ajuns, acolo, moarte fericită — va vorbi poate mai mult în »Adaus.« De fapt, în adaus, pp. cit. împlinește făgăduința. Despre acest adaus mai am să spun și eu ceva.

Spre orientare trebuie să știm, că Petrul, polecrit Schiopul, fiul lui Mircea III. s'a făcut în 1559 voivodul Munteniei și a rămas în aceasta domnie până la 1567. La 1574 a ajuns voivodul Moldovei, unde — după o intrerumpere de 2 ani (1580—2 I. Sasul sau Ereticul) a stat până în 1590, când, alungat de Turci, a fugit la Rudolf, împăratul Austriei, împreună cu fiul său de 6 ani: Stefan. Adăpostit pe pământ străin, a murit în Tirol, la anul 1594, rămânând fiul său orfan, în grija iezuiților din Innsbruck, unde peste 8 ani a urmat tatânelui-său.

Sub Petru-Vodă, biserica din Moldova s'a fost unit cu Roma. Acuma părintele Nilles, în broșura cit. ne dă două lucruri: actele referitoare la unirea bisericii moldovenești cu Roma (Brevea Pontificelui către Petru, Relațiunea aeppului din Lemberg către Papa, Epistola Voivodului Petru către Papa, Ep. Oratorilor P. către Papa, Ep. lui G. Mohilă către nunțiul Sarmatilor, către Papa Sixt V. și alte documente istorice, cari dovedesc sinceritatea unirei lui Petru și activitatea iezuiților în Moldova) și date prețioase despre tinerul Voivod Stefan. Aceasta nobilă mlădită a sângelui românesc, rămas singur pe pământ străin, în urma unei rezoluțiuni împărătești, a fost dat pe câtva timp la părinții iezuiți, pentru studii. Și analele colegiului iezuitic din Innsbruck spun, că tinerul creștea în științe și pietate și era fala institului. În an. 1600 a fost primit în așa numita congregațiunea Mariana a tinerimei studioase, a cărui prefect a ajuns în anul următor. În aceasta calitate l'a

nimerit moartea în 22 Martie 1602. În cortegiul funebral 10 colegi i-au dus cosciugul, în jurul căruia pășiau 4 bărbați și 16 tineri, toți îmbrăcați de gală în negru. După ceremoniile săvârșite cu mare pompă, cadavrul a fost îngropat în biserica parochială chiar. Iar din afară pe tablă de aramă, se vedea chipul Mântuitorului răstignit, cu principele Ingenunchiând înaintea lui și scrisoarea următoare servea de epitaf (scrisă în limba latină).

Illustrissimul Domn Domn Ioan Ștefan
Voivod din voivozii Moldovei și Valahiei, etc.,

Tiner cu inimă deosebită.

Urmat de bunăvoie pe tatăl său izgonit de turci în exiliu

Înainte de a-și isprăvi încă studiile,

În cucernicia catolică

Și în cultul Preacuratei neîntrecut,

Mort în Innsbruck MDCII. ziua douăzeci și doi Martie.

A trăit optsprezece ani, trei luni, o zi.

Trupul lui și azi se află în bazilica reînviată din Innsbruck. Iar geniul lui plutește de asupra noastră, ca un înger păzitor și poate numai aceea îl doare, că ce a urmat cu 100 de ani după moartea lui, a rămas numai la o parte și nu la întreg poporul român. Căci noi n'am înțeles încă rostul cuvintelor, ce cu mult înainte de asta scria un salt principe al nostru, către Patriarhul dela Roma: »nos sanguine et genere Romani!«

*

Iară tu, Părinte Nilles, care ne-ai făcut nouă, neam străin de al tău, serviții așa mari prin conscrierea opurilor tale, inimă nobilă, dormi în pace! Poate nu ți-om fi nici odată pe deplin mulțămitori; dar tu nu cauți la asta, tu ți-ai luat deja răsplata dela acela, a cărui dreptate în veac și cuvântul Lui adevăr...

Nicolae O. Brînzeu.

Ps. »Zeitschrift für kath. Theologie« din Innsbruck în nr. cel mai nou (fasc. 2 1907) aduce un panegeric de prof. Fonck, fost coleg al părintelui Nilles. Din acest panegiric scoatem următoarele date:

»Sfântul Sinod« al bisericii din Rusia, chiar după apariția ediției 2 din »Calendarium Manuale«, a edat un atlas de icoane frumos alcătuite despre toate sărbătorile bisericii ortodoxe, luând ca temei pretutindenea textul lui Nilles. Titlul atlasului era: »Ephemerides figuratae graeco-slavicae. Fest-

bilderatlas zu Nikolai Nilles, S. I. Prof. Qenipont Eortologon (Kalend. Man.) etc. Moskau, 1897«. »Mit der Aprobation der allerheiligsten dirigierender Synode«. Tiparul: »Moskauer Synodaldruckerei«. Un exemplar a fost trimis și autorului Calendarului, cu următoarea dedicație: »Autorului Calendarului Manual, cinstit de Esc. Sa Procurorul suprem al Sf. Sinod, (etc...) C. P. Pobiedonoscew, S. Petersburg, 1899«.

Procurorul suprem Pobiedonoscew a trimis de repetite ori scrisori foarte elogioase Părintelui Nilles, una nu mult înaintea morții sale. Un alt reprezentant însemnat al bisericii ortodoxe P. A. Maltzew, actualul preot ortodox din Berlin, (decorat de regele României) autorul mai multor scrieri liturgice, a trimis din ocazia morții P. Nilles, la adresa corpului profesoral din Innsbruck, următoarea scrisoare de condolență: »Corpului profesoral din I. îmi exprim cele mai sincere condolințe pentru moartea prof. Dr. N. Nilles, prin care univertitatea a suferit o pierdere mare. Activitatea regretatului s'a estins peste granițele Austriei, pentru că în viața lui îndelungată de dascăl devotat, a crescut mii de preoți, cari slugesc azi în diferite țări, în via Domnului. A fost slugă credincioasă bisericii sale, un luminar puternic al științei. Ca învățat, prin studiile sale aprofundate a făcut servitii nu numai bisericii apusene, ci și celei orientale, căci și aceasta are parte din binefacerile cunoștințelor sale: »Calendarium utriusque Ecclesiae« e un op monumental...«

Când adaug și datele acestea din partea bisericii rușești, la aprecierea Părintelui Nilles, mă întreb cu oare care durere: suntem oare mulțămitori acestui mare bărbat și noi, Români, cărora le-a făcut deosebite servitii nu numai prin publicarea Calendarului, ci și prin opul istoric, în care se ocupă de trecutul neamului nostru: »Symbolae?«... Dacă alta nu putem face, să zicem barem cu toții, din adâncul inimei un: D-zeu să-l ierte!...

Nicolae O. Brînzeu.

Vorbe ale inimei de I. C. Lavater.

Fii tare ca un tigr, ușor ca un vultur, sprinten ca un cerb și curagios ca un leu, ca să faci voia Tatălui ceresc!

*

Adevărul e sigilul Domnului.

Momente culturale.

De ale noastre.

De un timp încoace s'a pornit o vie mișcare de redeşeptare, de întărire economică și culturală în diferite părți, aci la noi în Ardeal și părțile vecine, mișcare condusă de îndemnurile și sfaturile câtorva bărbați înțelegători. Dar nu mă pot mira în deajuns când văd lipsa de însuflețire, de interes față de aceste mișcări, care stăpânește cea mai mare parte a presei noastre. S'a înființat de curând în Gherla tovrășia »Sămănătorul« și presa nici n'a crestat-o. E păcat de vorbăria, de timpul și energia cea multă, care se pierde în lucruri absolut fără nici un folos real sau cu un folos foarte mic.

Subiectul cel mai îndrăgit al presei noastre este politica. Politica aceasta își are și ea foloasele și rostul său, dar a crede, că reproducând vorbirile deputaților, dând știre despre celea întâmplare în parlamentul nostru sau al tuturor țărilor din Europa, și înșirând senzațiile, de cari sunt pline ziarele de 2 fileri, și-ai făcut datoria de gazetar, de îndreptător și conducător al neamului tău, e o absurditate.

Pe lângă politică poporul acesta mai are și alte lipsuri, cu mult mai mari, pentru delăturarea și acoperirea cărora se face încă puțin și mai ales presa nu face aproape nimic. A da activității politice altă însemnătate și a aștepta dela ea altceva, decât »cea mai intensă trezire a conștiinței țărânului român din Ardeal și părțile vecine«*) — cum a zis Iorga — e un non sens, pe care-l recunosc toți cei, cari observă obiectiv împrejurările timpului, în care trăim. Față de politică presa își face datoria, se face propagandă foarte însuflețită, care în parte și arată unele rezultate.

Pe lângă propaganda politică trebuie făcută însă și una economică și culturală, trebuie folosită trezirea națională și în direcția aceasta, pentru că fără bogăție și cultură, poate fi cineva ori cât de conștiu de naționalitatea sa, ori cât de însuflețit, nu va ajunge departe. Poate fi vulturul ori cât de doritor de înălțimile albastre, dacă îi sunt tăiate aripile. Noi nu putem purta și nu vrem să purtăm luptă cu sabia, nu putem opune dușmanilor baionete, în schimb trebuie să opunem

*) Iorga: Ceva despre Ardealul românesc, pag. 34

ziduri, cari nu se pot dărâma: bogăția, cultura și conștiința noastră. A servi numai unuia dintre acestea trei elemente, cari trebuie să constituie țaria noastră, a desconsidera pe celelalte două, ar fi o nesocotință și de aci va urma, că atunci când să ne apărăm nu putem face altceva, decât ne strângem la olaltă și întindem mâinile plângând și cerșind în — cor.

Părintele canonic Dr. Aug. Bunea a publicat în »Revista politică și literară« din Blaj un articol despre cauzele emigrării țăranilor la America. Asupra acestui articol a atras atențiunea între alții însuși d-l Iorga, a vorbit despre el în o cronică »Sămănătorul«, sperând în jurul acestei chestii o discuție vie; pentrucă, mă rog, nu e cu totul indiferent să vezi mulțimea de oameni părăsindu-și casa și masa și alergând peste Ocean, ca să-și poată câștiga pâinea cea de toate zilele. I-s'a dat părintelui Bunea un răspuns din partea d-lui I. B. Hodoșiu, au scris în chestia aceasta dnii Sever Dan și Ciato în aceeaș revistă. Iar grosul presei a tăcut, era ocupată cu afacerea Polonyi et Comp.

În »Orizontul« d-l Sever Dan face propunerea de a se întemeia magazine de bucate, unde țăranul să vândă și să cumpere cu acelaș preț, în loc de a umplea coșurile jidovului din sat și la urmă a cumpăra cu preț îndoit tot dela el.

Domnialui roagă espres presa să înceapă o discuție în jurul acestei propuneri. Presa însă... a tăcut.

Scriitorul acestor șire a făcut modesta propunere, ca redactorii diferitelor gazete, luând în considerare lipsa de atingere dintre inteligența dela sate — preoți și învățători — și viața literară, care se desfășură cu o mare bogăție de sănătate, să dea în »foiță«, în locul încercărilor slabe și fără valoare, reproduceri din scriitorii nostri de seamă. Presa... vrea să-și aibă trubadurii proprii și continuă.

Și să nu se creadă că suntem lipsiți de darul discuției.

S'a dovedit în diferite ocazii, că avem acest dar, că știm face polemică. Aduceți-vă aminte numai de tãmbălăul făcut în jurul lui Birăuț în toamna anului trecut, gândiți-vă la certele cari se ivesc între conducătorii satelor, preoți și dascăli, și cari trebuiesc »resolvite« pe cale publică, de certele, cari se nasc când muzica cântă »csárdás« și sfinția sa joacă »ardeleana«, cari deasemenea trebuie să preocupe săptămâni întregi presa.

Numai cât nu de discuții de feliiul acesta avem lipsă și nu cu de acestea își poate face presa datorința față de celea

trei milioane de Români năcăgiți, cari locuiesc între Carpați și Tisa.

* * *

»Asociația pentru lit. rom. și cultura pop. român« a scos cu începutul anului revista populară: »Țara noastră« sub îngrijirea secretarului ei literar, Oct. Goga. Redacția roagă publicul cărturar să-i dea mână de ajutor promițând pentru articolele bune, scrise pe înțelesul acelora, cătră cari se îndreaptă și remunerație bănească. Revista apare regulat cu silință de a lămurii minții țaranului diferite lucruri, de cari are neapărată trebuință. Colaboratorii îi poți număra toți pe degetele dela o mână. Și aci te izbește în primul rând desinteresul, care-l arată cărturarilor față de aceasta revistă și în special preoțimea și dascălimea. Revista e scrisă pentru țărani, pentru luminarea, deșteptarea și îndreptarea lor și colaboratorii și susținătorii ei spirituali trebuie să fie în primul rând preoții și dascălii, ca unii, cari sunt mai aproape de popor, în nemijlocită atingere cu el, cari îi cunosc mai bine feliul de a gândi și a voi, îi cunosc mai bine năcazurile și suferințele și prin urmare ei sunt chemați în primul rând să arete mijloacele de îndreptare și luminare.

Răsfoiască însă ori cine numerii apăruiți până acum — 13 de toți — și vadă câți preoți sau învățători s'au gândit că revista aceasta nu e întemeiată numai pentru dnii Goga, Tăslăuan, Lupaș și Banciu, că ridicarea unui popor nu se poate face prin munca alor patru sau cinci oameni. Dar se vede, că D-lor știu scrie numai când e vorba de congruă și salare. Așa vor fi zădarnice toate silințele și planurile Asociației, cari sunt foarte frumos înșirate în nr. 6 al revistei Luceafărul. Aci trebuie muncă de apostoli, nu numai în Sibiu ci în tot cuprinsul pământului locuit de Români. Pentrucă se pot ușor porni ideile bune, dar acestea trebuiesc și intrupate.

Iustin Volbură.

Vorbe ale inimii de I. C. Lavater

Cine-i înțelept? — Cine învață dela fiecare. Cine-i tare? — Cine se învinge pe sine. Cine-i avut? — Cine se mulțamește cu ce are, căci mulțămirea e o adevărată bogăție. Cine-i respectat? — Cine respectă pe alții.

*

Un cuget rău e mai rău decât o faptă rea.

6 predică de Paşti din 1848*).

Înce puţin, si lumia nu ma va mai vede, era voi mă veţi vede: ca Eu sint viu, si voi veţi fi vii, Ioan 14—19

In dîo aceia veţi cunoste, că eu sunt întru Tatăl meu, si voi intru mine, si eu intru voi. Ioan 14—20

Cel ce are poruncile mele şi le pădeşte, acela este care mă iubeşte: si cela ce mă iubeste iubiseva de Tatăl meu, si eu voi iubi pre el, şi mă voi areta lui — Ioan 14. 21.

Cela ce nu ma iubeste pre mine, cuvintele mele nule pazeste, si cuvântul carele aţi audit, nu este al meu, ce al Tatălui celui ce mau trimis pre mine. Ioan 14, 24.

Cand la oarecare, cel mai neputintsos, purtatoriul de grije, Parintele sau cel mai bunu voitriu more, — cand la oarecare separată Maichă numai unul singur fiu, în care au avutu tota veselia, bizuiala si nedesdia, in dîlele cele mai de pe urmă in Coporseu el pune intra ce tristă suparare, pre pamant ne dobandind veselie, hotarandusi viatia, pentru aceia se supăra, pentru aceia se plange, cătu batăr si de se potă muri, si dupa moartea ei cu el denpreuna se potă fi. Asa sau întristatu Patriarchul Iacob, audind moartea fiului seu Iosiph, catu în dureria sa hainele de pe sine liau rupt, si el de pamant în amaraciunia sa sau batut, si ne dobandind întristati inimi sale mangaiere vaetanduse asa dice: Pentru ce se mai treescu eu doare, dache nu treeste Iosiph fiul meu! Amarenduse la fiul meu de desupt voi merge la Iad. — Aseminea suspinose plangere cetim desore moartea lui Avesalom fiului David Imperatu. Iubit fiul meu Avesalom, Avesalom dulce fiul meu cinem va da mie ca se moriu pentru tine. — Nu grăescu despre plansul lui Rachil care plangandusi fii sei, nu vru se se imbucure, că nare acolo veselia loc, unde tota bucuria in plangere se inschimbă. Nici ametirea Naimi Vadu vi nu pomeneschu, care pre unul nascut fiul seu lau petrecut prîn a Naimi Cetati ulice la temeteu. A dūrurilor marime, a ba-

*) S'a găsit scrisă pe un *Strastnic* de Blaj, 1816, ce se află în biserica unită din Buda-veche, protopia Clujului.

nafului mulcime al cunoste vrand Sancta Scriptura, aceste dice despre dânsa, ca acesta adevărat veduvă fu, care mai antie draga Sotia sa dupa aceia pre unul singur fiu al seu, din preună cu dansul totă veselia, totă fericirea vaetanduse au petrecut pona la temeteu. Cine ar şti a întristăciosi acesti plangeri cantare au festi — Iar deu despre acesta, si nu mai inainte cu tri zile pentru noi au murit Domnul Is, a tristi morti lui face sau patimile lui inaintea ochilor Domniilor vostre voi spune. Nu Iosiph din Egipt, nu a unui Patriarch kedves fiu sau festit intru aceste dile. Ca acela pre carele Iosiph din Egipt in pildă lau aretatu. A viului Dumnedeu fiu Is Hros care noă tuturor parinti si Maice au împărtitu. — Nu dulci Parinti nostri nu iubiti fii nostri in nainte de acesta cu 3. dile sau pus in Coporseu, Ca fiul lui David a Imperatului Cereschu unul singur dulce fiu Is, Hrtos intru care bine au voitu. — Unde sinteti dare toti Părinti? tote Maicele? unde sinteți voi Tineri? si tote feciorele? unde sinteti fara Parinti ne mangaieti fii si remase veduve? plinitusau noă plângeria Ieremii Prorocului. Fără de taiche sintem Remasi. — Adususau aminte apostoli de plangeria acesti tristi dile, cari dupa ce au audit, cu drag invacetoriul lor in Iudea se gata se miarga spre durori patimi si morte apropiinduse Ceasul, cu mare durere a Inimii sau banuit dupa drag invacetoriul lor si sau uitat de alui — Is, mai de multe ori graite Cuvinte, ca dupa mortea lui, a 3-a di a ânvie din morti si atunci Inimile lor cele intristate, nici o mangaiere dobandind, intru acesta forma sau ântarit pe sine, de cumva Is, trabue se moră, se mergem si noi ca se murim cu dansul, ca cum ar fi graitu, Ce folos avem noi de viatia, cand viatia nostre ce adevărata pere din naintea nostre? Si noi Ucenici lui fiind cum vom pute trai fara Is, noi ci fara Pastoriu, mai bine este noă cu dansul se murim, Ucenici lui Is, asa sau suparatu, asa sau amaritu, asa sau intristatu, si au lacramat intru aceste dile, despre alui Isus morte si patim, nu numai singuri Ucenici ce si Credinciosi cari au Cređut in transul, tot acela trist gand au avutu in inimile lor. Dare cine va pute se scrie ace bucurie, ace veselie si mangaiere cu care sau umplut inimile lor, cele intristate a Ucenicilor lui Is, cand la mormant dedemineatie mergand Maria Magdalena, impreuna cu alte mueri mironositie, au audit ca lubit Invacetoriul lor au ânviet pre care după anviere cu ochi lor lau vedut, si cu dansul au vorbit atunci sau adus aminte in naintea morti lui Isus de Cuvintele ce au fost fagaduit. Ieu treeschu si voi treiti si si noi lubiți mei ascultatorii ne putem veseli, ca Is, treeste, si mai mult pe

dansul mortea nă stăpâneşte. Acesta ei ace adevărată bucurie, care întru acesta zi, întru toate Adunările Creştinilor, cu vesel glas aliluia se vesteşte. — Acesta ei adevărul acela, care întru aceste zile tot Creştinul cel adevărat cu întreaga sa apropiere iubire Hrtos au anviat mulţime unul altuia vesteşte, şi pentru acest adevăr a Credinţi Creştinesti îndreznire şi nedesde, singur acest adevăr şi fundamentul Religiei şi legii Creştinesti. Dintru alui Is anviere cura şi vine Credinţi noastre ne înceluit şi deplin a sufletelor noastre ne murire, şi în viaţa viitoare anviere. Alui Is. anviere totă deznădăjduirea noastră o Dezaparte, ne odihnirea cunostinţi sufletelor noastre o asaze, acea în morţi şi în mormant pre noi ne măreşte. Ca pre cum Domnul şi Rescumparatoriul nostru traeste şi adevărat din morţi au anviat, aşa şi noi cu adevărat din morţi ne vom scula, ca să fim mostenitorii vieţii celei noi, şi prin acesta şi în morţi ne mângăie viaţa nedesdia, care întru acest caz de acum vrednicu lucru poate a fi gândurilor noastre. Dmnl Is. adevăratu au anviat din morţi — despre acesta voi cuvanta antie, şi noi după mortea noastră adevărat vom anvie, despre acesta voi cuvanta întru 2-a parte a Cuvantării mele.

Fiind că adevăratu Domnul Isus au murit dintru acesta nici odată nu vine a prietinelor sau a vresmasilor ne îndoie, Ca Is, nu pre ascuns, ce în descoperit loc înaintea toţi Judovim, înaintea ochilor lor au murit, caţi au fost de laurastignit, aceia toţi au fost marturii morţii lui. Ostasi sau Karanele cari au vrut a sfărma Ciontyele lui au vedut ca au murit. Dăre unul megis au strepuns Costia lui cu sulicea, şi acesta rana de nu sără fi întâmplat mortă morţi ar fi aduse. Nicodin şi Iosif din arithmatea ca pre o morţi de pre Cruce laurastignit şi laurastignit. Capul lucrului ei acesta ca prin ne mincinoase marturii pre noi însine se ne învingem. Despre acesta Ca Dnul Is, în morţi nău remas, ce precum mai înainte au prorocit din mormant au anviat. Acesta ei nemincinoase Dreptate, ca de cumva Is din mormant nu sără sculat, aşa toate întâmplarea vieţii sale, numai o poveste cu multe adăncimi încurcătă ar trebui să o ţinem.

Asă dăre la adevărul lucrului întâmplat în cercare, la marturii şi la aceluia proprietăţi sau însuşiri trebuie să privim. Pentru aceia dăre dăche anvieria Dlui Isus asă marturii au marturisit şi au adevărat, cari a anvieri adevărul au ştiut, cari adevăr fără singura lor haznă laurastignit, înche au fost siliti spre aceia să marturisasche. Omul cu limpede minte biruind întru acesta nu se îndoie şi acum togmă asă lucrul. — A

anvieri Dlui Is, antie marturii au fost apostoli, cari fara frica Omnescha au grait Judovilor — Voi ati omoratu pre inceputul vietii — din care la tota faptura viatie cura, pre care D-şeu lau anviatu caruia noi marturii sintem. Apostoli anvieria Dlui Is nu au vedutu, ca ei dela mormantului Is prin ostasi au fost opriti, dare dache au anviatu la vedut pre Dul Is, si dupa anviere cu dansul au vorbitu, despre lucrurile, care Is anaintea mortii lui liau fost incredintată lor. — Apostolilor cuvinte si scrisori drept arata ca lei au fost Barbati cu limbede si curata incelegerie imbracati si alor marturisiri, unul cu a altuia intru tote se vazeste, si marturisirea lor cu minunii ovau antaritu, si anche pentru adevarul, cari Jei lau graitu cu singur sangele lor lau si petsetluitu.

Dare nu numai Ucenici si prietini Dlui Is, ci si vrasmasi lui iau fost marturii, despre singura anvieria sa, Is dupa asa anviere vrasmasilor sei nu sau aretatu, acesta nu au fost de lipse, ca se se arete, — Ba a sfintii sale anviere minunile care sau intimplatu, pe largu au descoperitu si au aretatu, câtu intru acel adever a sfincii sale nu san indoitu.

Prin Randuiala mai nainte facuta, sau pazitu pre sine, prin amagire se nu se ineluiascha, mormantul lau pecetluitu, cu piatra ce mare, care au fost puse pre usa mormantului prin Katanele Srazsuitore. Dare a 3-a di pamantul sau cutremuratu, si mare luminare sau facutu, gropa sau deschis ostasi strazsuitori spariinduse au fusitu, si lucrul intimplatu Judovilor lau spus. Iar fudovi bani au impartitu ostaşilor pentru ace minciuna, anvâtindui pre dansi se dica ca noi dormind au venitu Ucenici si au furatu trupul lui. —

Mai pe urma de vom cerca pentru adeverată anvieria lui Hros, nu ne vom indoi, ca aceia multe minuni au adus cu sine. A lui Is anviere singura a lui propovaduire au antaiitu, si trimeria ucenicilor in tota Lumia au antaritu a lui anviere. Apostoli in dia Rusalilor au inceput in data a Dlui Is anvacatura ao propovadui, si pentru aceia Crezemant se aiba iei in Beserică anaintea tot norodului ca cum arfi de face, minunia anvieri ca on lucru intimplatu asa lau adus anainte, asa au sonat alor predicatie. Pre inceputul vietii voi ati omoratu, pre care Ddeu lau anvietu, si toti denpreuna cu mare slobozire au fost randuiti si trimisi Apostoli in totă Lumia. — De cumva anvieria lui Is atunci ar fi fost cu andoire, stiu adevaratu ca si in Ierusalim urmatori vietii iui Htos nu sarfi aflatu — dare vestiria acestii minuni, asa au fost de cuprinzetore, catu intro di. doa mii de suflete au strigatu pre Is fia alui Ddeu a fi, — Acesta intra cel loc in Ierusalim sau intimplatu unde Is au

muritu si sau ingropatu. Oare Archirei si popi judovesti de atunci lațimia invaceturi Dlui Htos si propavadiurea stiuta arfi fost impedecata, de cumva vestia invieri lui nu larfi stiut ascunde, si alui trup mortu. anainte al areta, — Da ce au lucratu? Chiematu anainte pre Apostoli, acelora au poruncit se tache, cu bâtaie, cu temnitze iau inspaimantatu. Dare iei porunci aceia nu sau plecatu, ce au vestit anvieria Dlui Htos, nu numai ludovilor ce inche si paganilor, preste scurta vreme a lui Is Htos invacetura in tota lumia sau lacitu, ore tote aceste steri inpregur nus marturii de face anvieri. ca Dlu Htos adevveratu au anvietu Dare Dache ne inceluit acest adevver este, ca Dlu Is treeste sii viu, ne inceluit aceia urmiare, ca invacetura lui ei adevverata, Dare Dlu Is cu a biruinci sale pompa au anvietu, si prin anvieria sa, tota invacetura tota fagaduincea au antaritu, si a nostre muritoare trupuri le va anvie. Singur Sfincia sa cu aceste mangaioase cuvinte pre noi ne indiamna: leu treesch si voi inche traiti. Eu viu sint si voi vii veti fi Se vedem dare din a Dlui Htos anviere catu ei de adevverat, ca si noi vom anvie.

Dupa ce Dlu Is din morti au anvietu nu se pote dice ca morti a anvie se nu potă. Puteria ce Ddeascha trupul cel mort a Dlui Is, iares va impreuna cu sufletul lui. Ore greu lucru ei acesta, ca trupurile nostre cele morte, spre o viace noa ale povatiui le va aduce. — Trupul D-lui Is Htos prin morte putrajune nau patimitu — Dare a nostre trupuri putrezesce cenuse se fac, si cu alte trupuri la olalte se mestecă Dare acesta nici o impotrivire nu face, ca Ddeu trupul omului din tie, din pamant lau ziditu — asa dare sfincii sale usor lucru va fi si acesta, catu trupurile nostre care cu fiincea sa sint pamant iares se le anvieze. Acesta hotarire Ddeascha cu a nostre minte ao cuprinde nu putem — si in catu adjuge hotarul mintii nostre cu aceia minte, alui Ddeu a tot puternicie, sau lucrurile lui ale cerca nu putem. — Pentru aceia noi trabui se credem ca si gur Is au dis, ca pre morti iure ei va anvie in dia cea vesnica. leu sint anvieria si viatia, dice Is, va veni ceasul in cari toti, cari sint in mormanturi, vor audi cuvantul fiului lui Ddeu, si vor anvie cei ce au facut bine intru anvieria vietii, cei ce au facut rele intru anvieria judecati. leu treeschu si voi inche treiti. De cumva Dl Htos narfi anvietu din mortii, asa acest fagadas nu sarfi intimplatu, pentru care acum nici nam pute a traga nedesde. Da fiind ca din mormant cu a biruinti pompa au anviatu aceia au aretatu atunci la anviere, asa si de acum anainte va areta ca Cuvintele care liau grait vor fi adevverate, Cerul si

pământul vor trece, iar cuvintele mele rămân an veci, care pre noi nu neva încelui. Acesta ei trazănică și tare nedesde, Ca pre cum Dl Is treeste, așa și noi din gropa sculandune cu al nostru trup vom vede pre Is fiul lui Ddeu — pre adevaratul mesia. Rescumperatoriul nostru.

Vedeti Iubiti mei Ascultatori, catu de statorniceste ei asazata a noastra anviere ce viitoare, care prin a lui Is anviere noastră sau fagaduitu. Ne înceluit adever ei dare ca Is treeste, și noi înche vom trai. Is mai mult na muri, și noi ore când pre cum sfintia sa, cu tota stăria noastre ne muritori vom fi. Trupul nostru din pământ sau zidit, pământul acela adeca trupul nostru, pentru aceia ore când în Mariria Ceriurilor va fi partasu în via cea vesnică. Întru acesta Lume trupul supt szlabaciuni, durori, și ne numarate miseletati ei supus — dare în putere se va scula. — Supt a pacatului jug, se ne dem noi dare noi trupurile noastre? au dore întru a ne adaverului izcodiri sau faceri se ne punem noi partea ce trupiascha a noastre? Nu viitoriei noastre anvieri aducere aminte cu curat cuget se sluzascha noa întru cea parte, catu noi trupurile, sau tote madularile trupului nostru, nu mai spre alui Ddeu singur, lauda și slusba, și spre a curati virtuti zidire adese ori se le întorcem, și se le sfincim partile trupului tote, în tota curgeria traiului pământeschu. Așa lucrând cu talantul nostru a viitoriei anvieri nedesdia cea mai straznică a noastre, pre noi în betegsurile și necașurile noastre ne va pute manganie, nu numai în durerile trupesti — întru a Parintilor, a fratilor, și a bunilor Prieteni perdere sau desparcire ce togma și în morte, straznică nedesde ne va manganie. — Se nu ne lesam Iubiti mei ascultatori șup jugul dureri, și supt a ei vaetature, ce cu mulcemire se purtem tote greutatele în pace care ne sint noua trimise pona la gropa — Ca în viacea viitoare de tote acele vomfi slobozi. Atunci când va fi anvieria a tota Lumia, spre o mai buna viație vom fi și noi inviitori, și di al nostru mormant cu o viace noa, și putere fiind înbrecati ne vom areta în naintea Ziditoriului nostru. Ochi nostri mai mult nor lacrama, gura noastră mai mult ponozlu nu va grai, mai mult nu se va vaeta, sinatatea nostre scimbare na rebda, și tot trupul nostru mai mult putrejuni na fi supus.

Prin acesta nedesde se ne manganem noi atunci când mortea de iubiti nostri ne desparte, Numai în pricina, sau scurta vreme rămân aceia de noi departati, Ochi cei închis iares se vor deschide, manurile cele fara putere, iares se vor misca, gura ce fera graiu iare va fi glasuitoare la anvieria ce mai de pre urma, — a re uniri de obste di va fi, iares vom

vede unul pre altul, iares se vor veseli inimile noastre fericita indestulare! quand a niamului a prietinelor legatura au fost rupta prin morte iares cu ne ruptatore legatura la olalte se vor lega, sociu sotia sa, Parinte cu fii sei, Prietini cei buni si dragi, intro mai fericita viace unul cu altul se vor pute imbracios — unde in vieci a iubiri a prietisugului dulceate vor pute gusta. Aceste se ne mangaie pre noi cand mortia iubitorilor nostri ne supara, acesta se in voiascha inimile noastre spre veselie, cand vom fi langa mormantul lor. De cumva despre dansii fara lacrimi nu putem trece pomenirea lor, se ne odihniascha pre noi numai a vremi acei viitore, ceasul de bucurie in care tota perirea nostre de plin iares se va inoi.

A anvieri viitorei adevar dare ne pote in vinge, in noi frica morti, si acesta pote lucra, ca cu veselie, si buna kedve se ne imbraceosem si noi cu mortea. Nui pentru ce se ne temem de morte, fiind ca trupul nostru in care mortea domneste, dintra ei putere iares se va slobozi afara —

Prin anvieria Domnului Is a nropi impucetiune, a putrejiuni frica de tot sau sters. Gropile sau mormanturile nostre, in care ca intro case de odichna ne punem, ca in pace se ne odichnim, pona Cuvantul Fiului lui Dumnedeu pre noi de acolo ne va trezi. Gropile nostre, sau mormanturile in care ne ingropam, sint la a nostre Csontye ca o Casa de pazire si numai intru aceia forma ne primeste trupul nostru intru sine. ca prin porunca a tot Puternicului Domnu Isus silite vor fi, ca trupurile nostre se le deie afara Putrejunia, nu a nimici fiince, ce in mai buna viace numai o scimbare va fi. — Pentru ce dare cu frica trabue se asteptam ceasul desparciri nostre, si de al meu mormant tremurand se ma spaimantezu? Aceste pre mine nu ma vor infricosa, Ca cand va veni Ceasul desparciri sufletului de trup — atunci cu mare veselie vreu a muri; Ca stiu acesta ca al meu Rascumparatoriu si mantuiitoriu carei sfarmatoriu morti acela treeste, — Cu mare indrznire ma voi aradui, ca a morti intunecose Chale se o Calcu — Ca Tu Oh Ise Domne! esti Luminatoriu si mantuiitoriu meu, si nu este de cine se ma tem. Tu esti Puteria vietii mele, nu este de cine se ma infricosez. Tu ma vei povatiu pre Chalia vietii. pentru aceia se bucură inima me, ca si trupul in sinul pomantului in pace se va odichni.

Adormivoiu ieu in morte, si dupa scurta odichna iares ma voi scula. Fiind ca din morti Tu oh dulce Ise ai anvietu, nici ieu nu voi ramane in gropa. Tu tiai maritu, si acesta veselie pote de la mine tota frica au departa, ca unde Tu esti si leu acolo voi veni. Tu pre mine (fiind ca Ucenicul teu

sint (propovăduitorul teu) intru a ta laudata Imperatie ma vei povaciui. Fie pentru aceia tie care ai anviet din morti Oh Dne Ise Hse! bine cuvantaria, mariria, lauda, inchinaciunia si vesnica mulcemire in veci, amen.

Comunicat: Dr. E. Dăianu.

CRONICA.

— **Christos a înviat!** *Salutăm cu creștinescul salut strămoșesc pe toți cetitorii noștri, din prilejul sfintei sărbători a Învierii. Nici odată nu se simte mai bine ca acum lipsa avântului spre adevăratele ideale; nici odată nu se resimte mai puternic ca în aceste zile, durerea pentru dreptatea restignită, pentru nevinovăția batjocorită și prigonită de clica cărturarilor și fariseilor. Dar tocmai atunci când viclenei tovărășii, întrunită prin interese și apucături viclene, i-se părea că și-a asigurat isbânda, tocmai în clipa când minciuna se părea triumfătoare asupra adevărului lovit, îngropat, sub peatra cu peceti, tocmai atunci învingerea adevărului a strălucit, biruitoare pentru cei cinstiți, și orbitoare pentru cei de rea credință. Când primejdia este mai mare, atunci D-zeu este mai aproape cu puterea sa.*

Asta ne este și ne-a fost credința, asta ne este nădejdea și așteptarea, asta ne este chizeșia dragostei cu care îmbrătoșem, întru inimă curată și cu mâni curate, steagul sfânt al bisericeii, al neamului, al culturei românești! **Christos a înviat!**

— Numărul acesta fiind dublu, cel mai apropiat număr va apărea numai peste 2 săptămâni, îmbrătoșând întreg complexul de chestiuni actuale, cari au trebuit să rămână afară din acest număr.

— Atagem atențiunea la »studiul archeologic și istoric« a cărui publicare o începem. Temeiurile, desigur originale,

pe care se întemeiază autorul, le lăsăm la aprecierea istoriografilor competenți; noi semnalăm însă cu bucurie direcția nouă, care combate pentru continuitatea noastră pe aceste plaiuri ale Ardealului. Azi când teoriile rösleriane par a fi influențat și pe ai noștri și când și oameni de frunte de ai noștri ne micșorează mândria latinității și tăria continuității noastre — astfel de articoli nu sunt numai bine veniți, ci și chiar de lipsă. Salutăm deci pe noul nostru colaborator și-i urăm urmași!

— Costume preoțești naționale. Cetim în »Universul« din București: Ministerul de instrucțiune publică a făcut acum un an școalei societății pentru cultura profesională a femeii de sub președința d-nei Elena Pandelescu Găvănescul, o comandă de 21 costume pentru *preoții români* din Sofia și Macedonia.

Costumele sunt confecționate și zilele trecute am putut să le admir la expoziția organizată de d-na Găvănescul în localul școlii.

De o bogăție remarcabilă, brodate în fir de aur și argint pe fond negru, alb, albastru deschis, roșu de pânză românească, costumele sunt adevărate lucrări de artă. Ceea-ce în deosebi iubește ochiul la privirea lor e motivul curat românesc al desemnurilor. E un gen de costum preoțesc național, care vorbește mai mult inimii și sufletului de cât actualele desene de pe costumele preoțești, mai toate importațiuni străine.

Inceputul acesta de a naționaliza portul preoțesc e îmbucurător, iar confecționarea în țară, într'un atelier pentru cultura profesională a femeii, e de toată lauda atât pentru d-na prezidentă, cât și pentru maestre și eleve.

Costumele vor fi în curând trimise la destinație și desigur mai ales asupra drept credincioșilor frați ai noștrii din Macedonia vor produce o plăcută impresie«. — Am dori să vedem astfel de costume.

— Tinerimea plugarilor români din Lupoia, face producțiune decl.-teatrală (împreună cu cântări), ce se va ținea în 7 Maiu n. a. c. a treia zi de sf. Paști în sala școlii. Venitul curat e destinat bisericii. În program sunt: Trialog »Despre școală«. »Țiganul și albina« pred. de un elev. »Movila lui Burcel« decl. de Leonida Dragomir, elev al școlii populare. »Rămășagul« proverb într'un act de V. Alexandri.

— Reuniunea română de cântări din Bistrița va da concert Marți în 7 Maiu st. n. 1907 (a treia zi de Paști) în sala cea mare dela »Gdwerbverein« sub conducerea d-lui C. F. Rohrbeck și cu binevoitorul concurs al corului teologilor români (cursul III.) din Sibiu și cu cooperarea capelei militare a

regim. 63 de infant. dirigent d-l Carl Sandner. Inceputul la 8 sara. Venitul curat e destinat »Reuniunii române de cântări« din Bistrița.

— Misionarul american Francisc Barnum, care s'a întors la Chicago, după ce a stat ani de zile în Alaska de Nord, anunță că a descoperit prin abele părți, un neam de uriași albi, a căror talie întrece pe acdea a oamenilor, cari sunt socotiți în Europa ca fenomene și ai căror mușchi sunt atât de puternici, încât ar putea desrădăcina nn stejar. Misionarul afirmă, că acei uriași ar fi de rassa caucasian-persană.

— Inteligența română din Teiuș face petrecere în 7 Maiu n. c. (a treia zi de Paști) în sala otelului »Leul« în beneficiul bisericii din Teiuș și Cojlar.

— Despre clerul catolic din Francia publică »Daily Telegraph« un articol foarte favorabil bisericii, în care se apără hotărît poziția ce a luat-o Roma față de guvernul francez și se aduce laudă energiei clerului luptător. Articolul este scris de contesa de Frangueville și apretierea ce o face ponderează cu atât mai mult, că ilustra scriitoare nu face parte din biserica catolică, ci este protestantă.

»Intrunirea episcopatului francez — zice între altele contesă — ce s'a ținut în castelul meu, în zilele de 14—19 Ian. mi-a dat ocaziune să cunosc mai de aproape dignitarii bisericii catolice din Francia. Episcopii nu puteau lăuda de ajuns eroizmul și curajul preoților din diecezele lor.... Abia șase preoți s'au alăturat la schisma pusă la cale de ziarul »Matin«. În ciuda greutăților imense a vremilor de față, catolicii trebuie să fie încurajați, pentrucă între ei este unire și spiritul de jertfă se lățește ca o flacără năvălitoare. Eu însămi aș putea înșira mai multe marinimoase acte de binefacere săvârșite de preoți pentru săraci, pentru lucrători și oameni din popor. Aceste daruri le-au putut face sau prin o economisire de mai mulți ani, sau prin o abnegațiune a vieții lor de toate zilele. După toate acestea eu privesc cu nădejde la viitorul bisericii catolice«.

— Concert românesc și petrecere cu dans în Bistrița. Pe iubitorii de muzică și cântare românească, pe cei dornici de o frumoasă petrecere românească cu dansuri naționale — sărbătorile Paștilor (a treia zi) îi așteaptă o plăcută surprindere. Reuniunea română de cântări din Bistrița va da a treia zi de Paști un concert românesc, la care va colabora și »corul teologilor români din Sibiu.« Va fi o frumoasă sărbătoare și nu ne indoim, că întregă inteligența acestui comitat și jur va înțelege însemnătatea acestei petreceri și va da ascultare glasului frățesc de chemare al corurilor înfrățite. Comitetul.

Cărți — Reviste — Ziare.

— Gazeta de Duminecă din Șimleul-Selagiului condamnă și ae versurile lui Vajda. Eată câteva părți din articolul ei:

»Dar la încheierea atât de grabnică a dezbaterii a contribuit un incident, pe care parlamentul și presa maghiară l'a exploatat într'un mod extraordinar.

E vorba de cazul deputatului Vajda. Acesta în cursul vorbirii sale, pe care a ținut'o în Lunia trecută, a citat două poezii ungurești: una batjocurește pe Români, iar alta pe Unguri. Cea dintâi e produsul unui Ungur, iar a doua e răspuns la cea dintâi din partea unui Român necunoscut. Răspunsul e ținut în acelaș ton ca pamfletul șovinistului maghiar, cu deosebire că ritmul și rimele ungurești ale Românului sunt mai bune decât ale Maghiarului. Vajda a introdus citarea acestor două poezii — în tot cazul condamnabile amândouă — în următorul mod: (citează)

Acesta e rostul și înțelesul citației lui Vajda. Chestia a luat însă cu totul altă întorsătură.

Cazul e de tot caracteristic. Insuși Vajda regretă de sigur, că s'a întâmplat și **regretăm cu toții** pentru simplul motiv, că Dumniilor și-au găsit acum pentru moment cal de călărit. Până acum n'aveau de ce se împedeca, acum însă e sploatează acest incident într'un mod neînchipuit.

Cei puțini și slabi trebuie să fie extrem de corecți în toate. Un singur paș greșit al lor e armă puternică în mâna contrarilor.

Acesta e cazul lui Vajda. Chestia în fond nu e gravă. Din contră în ea nu e nimica, când ai de-a face cu oameni, cari vreau să te înțeleagă. Când însă știi, că stai în fața unor potrivnici de rea credință trebuie să eviți orice greșeli de tactică. Procedura lui Vajda numai în punctul acesta e de criticat — și e de criticat numai din partea noastră.

Maiorității i-s'a mánat tocmai apa la moară.»

— »Lupta« promite a reveni la afacerea imprudenței sale cu apelul preoților gherlani, ce ar schimba firma pentru o congruă. Nu-i destul că lupta pentru școale a îngropat-o? Sau vreau și disoluțiune internă cu ori ce preț?

»Răvașul« Clujului.

— Pentru noua biserică din Cluj. Deși ocupați cu zidirea școalei, care sub scutul bisericii celei vechi tocmai acum de înviere și-a ridicat zidurile din adânci temelii, la fața pământ-

tului, — totuși bunii creștini din Cluj și alții din afară, cari îi înțeleg, nu-și uită de gândul măreț al bisericii celei noue, și-și adaugă obolul lor la fondul merit acestei biserici ce va să fie.

Înălțător și de suflet ziditor lucru este a privi și socotii cum se întemeiază și se ridică din baerile pământului tinos și se înalță în spre zare, spre lumină, ori ce clădire. Un simț deosebit de dulce are omul, care simte că și a lui străduință, și a lui muncă se încheagă cu varul, cu cementul ce înfrățește peatră lângă peatră, spre a le pune pe toate aceste nesimțitoare țării, ca să slugească întăririi oamenilor prin luminare, prin cultură și îndreptare.

Dar cu cât mai dulce și mai mângăitor trebuie să fie gândul acesta atunci, când zidirea, la a cărei închelmare adaugă birul său sufletec, este o biserică, mândră, sfântă, înălțătoare și sfințitoare, ca o zi a mândrei *Invieri*.

Gândul acesta este, care rodește faptele milei și îndurării ce ne vorbesc prin veacuri, și cari ne strigă de pe pietrele bisericilor: nu uitați, că nu aveți locaș stătător pe pământ și că biserica este poarta ceriului. În mâinile voastre este cheia, deschideți-vă inima, ca să vă puteți afla calea la patria cea adevărată și veșnică!

Indemnați de astfel de șoapte — pe cari bine fac toți creștinii să le asculte în zilele marelui praznic al *Invierii* — au mai dăruit la fondul bisericii celei noue din Cluj următorii buni creștini:

Nr. 382. »Felix« 3 cor. 65 fil.

» 386. Dna Paulina Popoviciu, Cluj, 10 cor.

» 387. Demetriu Caian Crețu, Feneșul-săsesc, 2 cor.

» 388. Simion Rogozan, din Topa-deșartă 5 cor.

» 389. Teodeor Bălaș, Cluj, Munkás u. 2 cor.

» 390. Bodea Ioan, Cluj, Hajnal u. 2 cor.

« 391. Veronica Almășan, Cluj, 2 cor.

» 392. Dr. Elie Dăianu, protopop, Cluj, 5 cor.

» 393. Simion Mocan, Cluj, 10 cor.

Dumnezeul vieții și al învierii să le răsplătească cu harurile sale cele cerești pentru darurile lor cele pământești!

— Școala cea nouă din Cluj, care pe 1 Septembrie are să fie gată, înaintează frumos întru clădirea sa. Duminecă în 21 Aprilie, după sfânta liturgie, s'a făcut sfințirea petrei fundamentale, care s'a așezat tocmai în mijlocul temeliei importantului edificiu. Săpat în peatră s'a așezat și un act comemorativ de următorul cuprins:

În numele Sfintei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Spiritului sfânt. Amin!

Binecuvântatu-s'au zidurile de temelie ale acestei case a bisericii unite cu Roma din cetatea Clujului, vechea capitală a Ardealului, în ziua de 21 Aprilie st. n. 1907, în Dumineca a cincina a sfântului post a Păresimilor, în vremea, când toată suflarea românească din țară era cuprinsa de grijile luptei pentru apărarea școalelor confesionale românești.

Hotărîtu-s'a clădirea acestei case, pentru a cuprinde școală română greco-catolică de băieți și fetețe din Cluj, în 9 Aprilie n. 1905 mai întâi, și în 10 Februarie 1907 mai pe urmă, în adunările de obște ale credincioșilor parohiei din Cluj, cu aprobarea Preaveneratului Constitor metropolitan din Blaj, fiind Archiepiscop și Metropolit Dr. Victor Mihalyi de Apșa și paroch protopop Dr. Elie Dăianu, iar prim-curator al bisericii Ioan Nestor de Desmir și inspector școlastic Dr. Amos Frâncu, avocat.

Ajutor la clădire au dat pe lângă poporeni credincioși: Fondul școalei de fetețe române din Cluj, prin împrumutarea sumei de 30.000 cor., iar institutul de credit »Economul« prin ajutorul anual de 1000 cor.

(Urmează subscrierile celor de față la sfințire).

AVIS!

Am onoare a face cunoscut prea stim. public din loc și jur, că institutul meu de înmormântare din Strada Unio Nr. 13 l-am strămutat în strada **Egyetem-utcza Nr. 1**, aranjându-l din nou, așa în cât corăspunde celor mai gingașe poște a timpului present.

Sicriuri de metal și lemn, — cununi, vestminte pentru morți, petri pentru morminte și făclii țin totdeauna în cantitatea cea mai mare în depositul meu.

Indeplinesc înmormântări de băieți dela 6 coroane, iar de oameni mari dela 16 coroane în sus. Duc îndeplinire transportarea cadavrelor în loc, jur și străinătate.

Rog pentru sprigin pe prea stimatul public pe viitor.

(2—20)

Muntyán Petru

proprietarul Institutului de înmormântare

Egyetem utcza 1 sz.

Monostori-ut 87 sz. mäsar și strugar.

Frumos, curat scrie numai
 maşina de scris
„SUN“

de oarece n'are bandă de colorare.

Maşina de scris »Sun« are o scrisoare foarte ceteată (scrisoarea se poate cunoaşte limpede chiar şi până la ultima literă) şi preţul ei e totuşi numai 320 cor.

Theil Frigyes

Cluj (Kolozsvár) (10—10)

**Reprezentantul fabricii — societate pe acţiuni — de
 maşine de scris a lui Frister & Rossmann.**

Revista „Răvaşul“

Abonament pe an 6 cor.
 În România şi străinate 8 cor.

Atelier tipografic instalație cu electricitate

Ori ce soi de tipărituri eu
 gust luate, şi eu preţuri
 foarte moderate, rog coman-
 daţi spre mulţămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barişiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de

Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:

105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:

7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketér 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Cine suferă de (nevoie) sgârșiri și stări nertrimitate gratis și franco dela

Epilepsie

voase, se ceară broșura despre Epilepsie, care se

»Privil. Schwanen Apotheke,« Frankfurt a. Main. 26—53

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește **asigurări pe viață** pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual   Avere proprie

Cor.: 34,600.000   Cor.: 274,000.000

Dividende solvite   Despăgubiri de viață

Cor.: 170,000.000   Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:

Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4 în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

La tipografia

»CARMEN«

în **Cluj**

se află de vânzare

„ROMANA“

(pe note)

de **Tunarul.**

Prețul unui exempl.

2 cor. 50 fil.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea — adevărat prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor.

Un prav sigur pentru stârpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru oatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când alt cum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii toamna și iarna întreagă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mângărimea păduchilor, prin care mângărime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze aceasta unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheuri. Cine voește a-și prepara rum și liqueuri bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru o litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil. Tot în acest preț să capătă și pentru rachiul de drojde, de slibovitz, de rachiul de bucate și de borovicica.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil. 1 kg. cu 6 și 8 cor.

Sirop de zmeură. Curat numai de suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la:

Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.